

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 2

ZATERDAG 9 JANUARI 1932

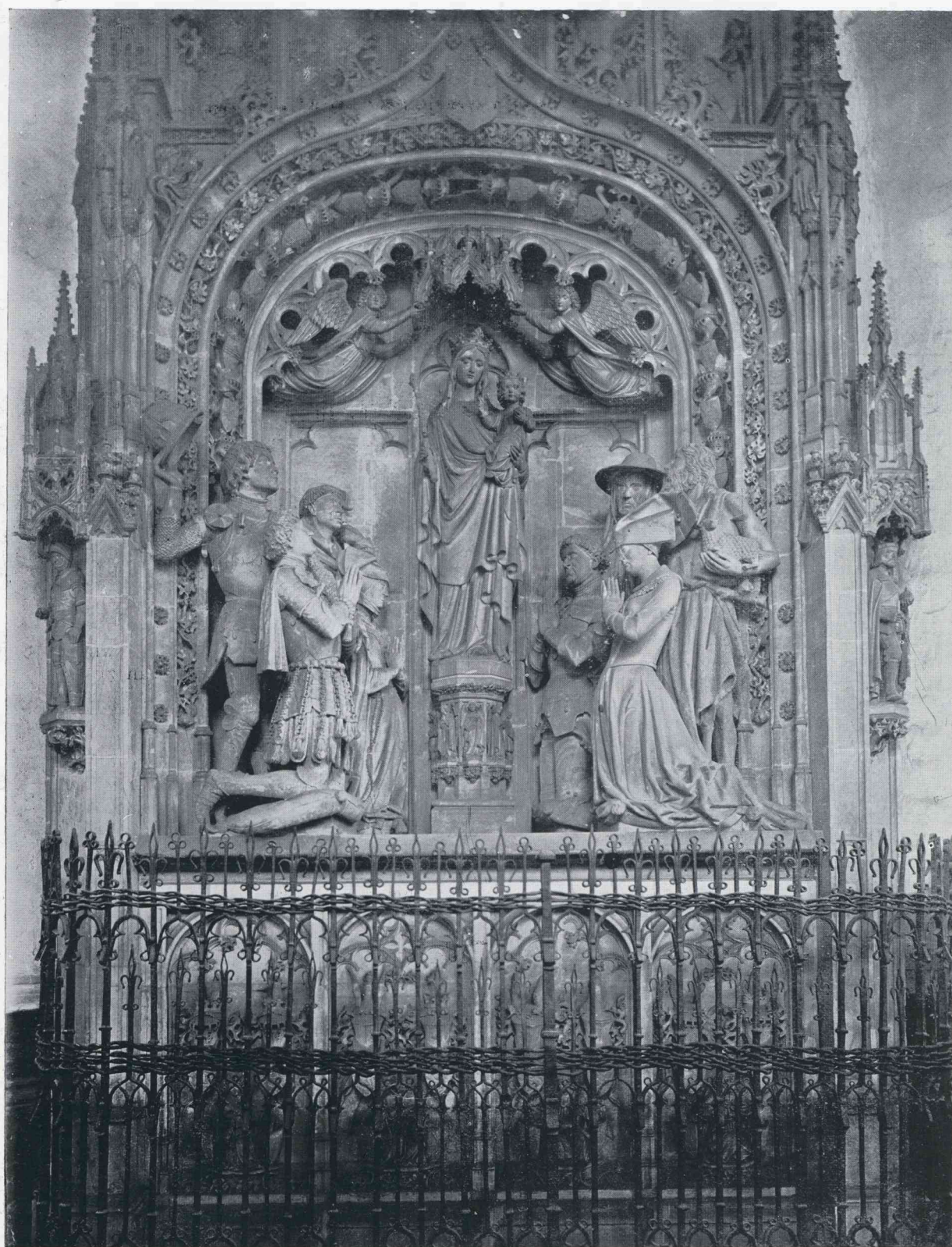

Foto C. J. Steenbergh

MONUMENT VOOR ENGELBERT I VAN NASSAU EN ZIJN GEMALIN JOHANNA IN DE
GROOTE OF LIEVE VROUWE KERK TE BREDA

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (5).	BLZ. 14
IN DAVOS (GEÏLL.) DOOR HELLA LÄMMEL.	BLZ. 16—17
EEN TOSCAANSCHÉ STAD IN DE LATERE MIDDEL- EEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.	BLZ. 17—18
SVEN HEDIN'S REIZENDE UNIVERSITEIT. (DE RESULTATEN DER ONDERZOEKINGEN VAN DE GROO- TE EXPEDITIE IN CHINA), (GEÏLL.), DOOR DR. A. LANG.	BLZ. 18—21
SLAAGS MET CHINEESCHE PIRATEN, DOOR F. M.	BLZ. 20—21
GLETSCHERSAGEN UIT HET LOETSCHENDAL (DE DANSAVOND BIJ VRENELI) (GEÏLL.), DOOR J. SIEGEN.	BLZ. 21—22
RONDON BREDAS GROOTE MARKT (I. DE GROOTE KERK) (GEÏLL.), DOOR M. C. VAN ZEGGELEN	BLZ. 13, 22—24
VAN KNOP TOT BLOEM (GEÏLL.), DOOR J. B.	BLZ. 24, 15

*Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.*

DE FAMILIE HOLT

DOOR SUZAN GLASPELL

5) Zij zeide niet: „Ze zijn niet zoo gewoon, iets anders zou veel natuurlijker zijn”, want hij trok haar dicht naar zich toe en zij liet de dingen, zooals hij ze wilde hebben, hoewel zij zichzelf afvroeg: „Waarom, waarom wil hij het zoo hebben?”

„Ik heb op mij genomen om dingen door te zetten. Geef mij nu niet het gevoel, dat ik het niet kan”.

„Je doet het prachtig, alleen.”

„Nu, dat komt er niet op aan”.

„Het is alleen maar —” Zij moest het zeggen, maar hij herhaalde: „Neen — het hindert niet” en zij kon niet spreken; zijn kussen beletten van haar.

Hij sliep lang voordat zij in slaap viel. Hij hield van haar, alsof zij een kind was, dat in moeilijkheden geraakt was, dat zichzelf onnoodig ongelukkig voelde en hij moest haar weer terugbrengen — tot Blossom.

Blossom wilde graag door den dichter bemind worden. Zij werd bemind, plagerig, toegeeflijk, soms harsttochtelijk, maar niet door den dichter, de dichter had haar niet lief.

Een frissche koelte streek door de kamer; door de boomen kon zij de sterren zien. De nacht scheen de wereld één te maken. En zij verlangde er naar tezamen ook één te zijn, verlangde naar een liefde, die uit die meer verborgen plaatsen kwam en hen soms omgaf en eenheid schiep en wonderlijkheid en schoonheid, zooals de nacht. Zij voelde zich eenzaam en zocht zijn hand; zij hield die vast en nu hij sliep, scheen hij meer van haar, meer haar liefde, dan wanneer hij waakte.

HOOFDSTUK VII

Om haar eenigszins schadeloos te stellen voor de feestelijkheden, die zij gemist had, stelde Lincoln voor, dat zij een diner zouden geven met bridge na. Blossom werd verondersteld van bridgen te houden; zij speelde niet zoo goed als Lincoln en zij geloofde niet, dat zij er zooveel van hield. Maar hij scheen de overtuiging te hebben, dat hij iets voor haar deed, toen hij voorstelde, dat er gebridget zou worden en zij meende, dat zij hem moest laten voelen, dat hij iets voor haar genoeg deed en speciaal moest zij vermijden, dat hij den indruk zou krijgen, dat zij iets voor hem wenschte te doen.

„Misschien zal dat het met Edith goed maken”, zeide hij, „grappig, dat ze niet heeft opgebeld. Ze is waarschijnlijk boos en wie zal het haar kwalijk nemen?”

Zou Edith het vertellen? Niet openlijk, maar zou zij spotten: „Hoogdravend geworden? De ziel raadplegen, hè? Bent niet gediend van mijn wuft gedoe! Ziet hij er niet rein uit?” zou zij lachen.

Eén ding, dat Blossom in haar vrienden irriteerde, was de manier, waarop Lincoln's poëzie bespot werd. Het was niet, omdat zij geen boeken lazen, dat deden zij wel en zij spraken er — en soms niet kwaad — over. Maar dat een van hun eigen groep een dichter was, kwam hun grappig voor. Het verschil tusschen Lincoln en Lincoln's gedichten maakte hen aan het lachen. „We kunnen het niet snappen, leg het ons eens uit, Lincoln”.

„O, het kan niet worden uitgelegd; het is zelfs niet te begrijpen”.

„Niet door ons, denk ik. Begrijp jij het?” hadden zij Blossom wel eens gevraagd.

„Niet zoo goed, als ik zou wenschen”, had Blossom eens geantwoord, waarop een van hen had uitgeroepen: „Wat een plichtgetrouw vrouwtje, ze zou zelfs de gedichten van haar man willen begrijpen”.

Wanneer Lincoln ergens anders gewoond had, dan zou zijn vreemde poëzie een ernstig onderwerp van gesprek geweest zijn, maar het kwam hun voor, dat hij niet Lincoln en deze poëet tegelijk kon zijn en zij werden een beetje onthutst, wanneer de poëzie ernstig werd opgenomen, overtuigd, dat er ergens een goede mop tusschen school — want verdiende hij geen geld, precies als ieder ander en was hij niet veel grappiger dan iemand anders, als hij wat te veel gedronken had?

Het kon Lincoln echter niets schelen, misschien dacht hij wel, dat de aardigheid ergens anders school.

Eens zeide Blossom tegen hem: „Het komt mij zoo vreemd voor, dat je geen intellectueelen omgang hier hebt”.

„Intellectuele omgang — in deze stad? De Hemel behoede mij!”

Hij had zijn intellectueelen omgang in New York. Tweemaal per jaar ging Lincoln daar heen en zijn New York was voor Blossom een gesloten boek.

Twee jaar geleden was zij met hem mee gegaan. Zij had het ronduit voorgesteld, maar zij had zijn vrienden niet gezien. Hij drong erop aan, dat zij haar oude schoolkennissen zou opzoeken. Als zij over de zijne sprak, zeide hij: „O, jij behoeft toch niet in een kroeg te zitten en te kletsen. Sommigen van hen hebben vreeselijke manieren. Je zoudt het niet leuk vinden. Ze gebruiken soms gemeene woorden en „verdomd” is een van hun zachtere termen”.

Zij was vóór hem uit New York vetrokken, om haar familie te Charleston te bezoeken, want zij voelde, dat zij te veel was en dat zij hem niet van zijn New York moest afhouden, hoewel zij niet geloofde, dat zij het erg gevonden zou hebben, om leelijke woorden te hooren gebruiken, als die werkelijk in een interessant gesprek voorkwamen.

Lincoln in New York en Lincoln aan den Mississippi waren twee verschillende Lincolns en zij schenen niet verenigbaar te zijn. Als hij terug kwam, zag hij er opgewekt en krachtig uit en was hij liever voor haar dan ooit, alsof hij iets goed te maken had.

Blossom was benieuwd te weten, en niet een klein beetje, wat het precies was, dat hij goed te maken had.

Zij was weer benieuwd, toen de brievenbesteller kwam, nadat zij had opgebeld over het diner, want er waren brieven uit New York gekomen en een er van was de brief van een vrouw, zooals er af en toe een kwam.

Wie was zij? Waarover schreef zij aan Lincoln? Hij sprak er nooit over.

Blossom voelde, dat hij zijn New York verdiende, dat hij het noodig had, maar zij kon niet gelukkig zijn om die wereld, waar zij geen toegang had, waarover haar niets verteld werd.

Er was ook een brief van Hugh Parker. Lincoln sprak af en toe over Parker, dien hij van Harvard kende. Hij was een criticus en redacteur van een literair weekblad.

Eens had zij voorgesteld om eenige van zijn vrienden uit te noodigen hem op te zoeken, maar hij had gelachen: „Zij? Hier? Wat zou ik met hen moeten doen?”

Dat was zoo afdoende, dat Blossom niet zeide: „Met hen praten”. Sommigen van hen zouden er stellig ook van houden om golf te spelen of bridge of poker; hun dranken waren heel goed en bijna iedereen hield er toch van om buiten te zijn, tenminste dat had zij altijd verondersteld. Wat vreemde menschen moesten dat wel zijn, als er met hen in een plaats als deze niets hoegenaamd te beginnen was.

Blossom nam den brief, die door een vrouw geschreven moest zijn, weer op, benieuwd om te weten, wat soort van

vrouw zij zou zijn. Zou zij ook in kroegjes zitten te „kletsen” en „verdomd” zeggen? Zij legde den brief weer neer met de resolute gedachte, dat deze vrouw aan Lincoln over poëzie schreef, hoewel zij een vrouw benijdde, met wie Lincoln over poëzie zou praten.

Na de lunch nam zij de jongens, Lincoln (de anderen noemden hem Junior) en Paul mee naar haar moeder. Het was nog een nieuwtje om in haar auto uit te gaan. Haar vader had haar die eenige maanden geleden gegeven. Lincoln wilde niet, dat zij veel dure cadeaux van haar vader zou krijgen. „Dat zou juist een andere manier zijn om je te onderhouden”, zeide hij, „alsof ik het niet kon — op de manier zooals je dat gewend bent”. Nu, hij gaf toe, dat het natuurlijk was, dat een rijke vader af en toe geschenken gaf en hij had niet zooveel bezwaar gemaakt tegen den wagen als tegen de parels, omdat, zooals hij Blossom vertelde, de oude heer hem waarschijnlijk voor niets had, daar hij bij de fabriek geïnteresseerd was.

Het was een speciaal gebouwde auto en Blossom wist, dat haar vader hem niet voor niets had gekregen, hoewel hij misschien den fabrieksprijs had betaald, of hoe men dat noemt.

Zij hield van de kleur van den wagen — die van een rijpe pruim. Zij hield heel veel van die diepe, rijke kleuren, maar Lincoln beweerde, dat ze niet bij haar pasten en daarom droeg zij kleuren, die gingen vervelen en die haar zouteloos voorkwamen. Het had haar geërgerd, toen Lincoln het fluweelen avondtoilet van Edith zoo had opgehemeld, dat dezelfde kleur had als deze auto — „Als een diepe muziektoon”, had Lincoln gezegd; het had haar geërgerd, omdat zij dien avond, op Lincoln's aanraden, lichtroze chiffon droeg.

Haar vader had haar over de kleur van den wagen geraadpleegd en zij had deze kleur gekozen. Lincoln wist dat niet en vond het idioot van den ouden heer om haar niet een auto van een lichte, vroolijke kleur te geven, wat meer met haar persoonlijkheid overeen kwam.

Reeds eenigen tijd voordat men den langen oprijweg bereikte, kon men Blossom's ouderlijk huis zien, want het stond op een dier heuvels, welke met een zachte glooiing langs den Mississippi oprijzen, de beste van alle en de grootste, een heuvel, die op zichzelf al een landgoed was — wijngaard, boomgaard, prachtige boomgroepen, aardbeien- en aspergebedden en de weelderigste bloemen van den geheelen omtrek, want het kon haar vader niets schelen, hoeveel hij voor planten betaalde of voor de juiste aarde of voor glooiingen en hij misgunde den tuinlieden nooit het geld, dat hun werd uitbetaald. Als de bloemen maar prachtig waren, anders zou zijn vrouw weer beginnen te praten over Zuid Carolina.

Terwijl zij den weg opreden, maakte zij de jongens opmerkzaam op de Jersey runderen, daar in de weide en de witte Leghorn kippen, die in hun eigen park liepen te pikken.

„Denk er nu om, dat jullie gekomen bent om je grootmoeder op te zoeken”, zeide zij, want de jongens hadden zulk een plezier daar — er was nog een hertenkamp ook —, dat zij nauwelijks geduld hadden om hun grootmoeder goeden dag te zeggen en gezocht moesten worden, als het tijd was om naar huis te gaan.

Blossom gaf niet veel om het huis. Een dure architect had er zijn hart aan opgehaald, maar het was te groot, alsof het wilde wedijveren met den heuvel en de heuvel had de oudste rechten. Haar vader echter schonk het voldoening, want, zooals hij zeide, het was beter dan de huizen die hij in Charleston gezien had, zoodat hij nu niet zoo veel zou behoeven aan te hooren over de huizen van Charleston.

Haar vader was geen arme jongen geweest, maar had toch zijn eigen fortuin gemaakt. Blossom's grootvader, James Atwood, was een fabrikant van landbouwwerktuigen, maar het was geen zaak om iemand rijk te maken, totdat de jonge James, Blossom's vader, die Jim genoemd werd, met zijn uitvindingen was begonnen. Jim had het brein van een uitvinder, zooals hij ook toegaf en hij placht te zeggen, dat, als zijn eerste vindingen hem waren ontfutseld, zooals meestal met de arme drommels gebeurde, hij zou hebben doorgezet en hebben kunnen toonen, wat hij kon. Maar hij had het geluk gehad, — voor zoover geld betrof —, dat zijn uitvindingen dadelijk in de landbouwwerktuigen konden worden aangewend en de zaken begonnen te loopen. Andere uitvindingen bezorgden hem een aandeel in de staalfabriek en deze twee zaken, zeide hij, waren genoeg voor iederen man, zonder gezanik over het uitvinden van pinda-roosters of deur-

sloten. Als je aandeel hebt in een staalfabriek en in landbouwmachines, een cementfabriek bent begonnen en zestig jaar oud bent, dan is het welletjes.

Maar, niettegenstaande alles, wat haar vader presteerde, kon hij soms op Zondagmiddagen zich zitten vervelen en er kwam dan een blik in zijn oogen — blauw als staal en gewoonlijk hard — die haar den indruk gaf, alsof hij wenschte, dat hij een weinig van zijn energie aan wat anders had besteed. Hij ging dan uit en bezocht zijn Jersey runderen of de vogels en liep rond, alsof hij niet wist, wat hij doen zou.

Hij had natuurlijk zijn vindingrijken geest niet kunnen onderdrukken en het huis was vol met dingen, die op verrassende wijze op en neer gingen, maar haar moeder zeide, dat zij daar bang van was, ze schenen zoo onnatuurlijk, zoodat hij het verder had opgegeven. Maar al de dieren op de buitenplaats hadden voordeel van Vader's ideeën voor draineering en het in- en uitloopen van de hokken.

Haar vader sprak ook vaak over arme uitvinders en Blossom had eens gevraagd: „Wel, Vader, waarom geeft u hun niet een deel van uw geld?”

Hij had haar scherp aangekeken en gezegd, dat een man wat aan zijn familie moest nalaten en iets voor de toekomst opbouwen, voor kleinzons en hun kinderen. Blossom had gedacht, dat, als hij haar een flink gedeelte naliet, zooals zij wel verwachtte, en als Lincoln het goed vond, dat zijzelf wel wat voor de arme uitvinders zou kunnen doen, want zij was het met haar vader eens, dat hij een werkelijk groot uitvinder zou geworden zijn en niet maar zoo gemakkelijk financieel had moeten slagen.

En soms was zij benieuwd te weten, of dat onvoldane in haar vader niet kon worden aangewend om Lincoln's gedichten te begrijpen, want was poëzie niet ook een vinding? Als Lincoln haar maar eens haar gang liet gaan, dan geloofde zij wel, dat zij zou slagen om door datgene in haar vader, dat zich ontwikkeld had tot een eierzucht om een fortuin op te bouwen, heen te breken en op te bouwen tot datgene in hem, dat het werk van den geest bewonderde, dat een beetje beschouwend was.

Vader kon Lincoln's gedichten niet lezen; hij zeide, dat het te hoog voor hem was, maar hij had er geen bezwaar tegen, omdat, zooals hij opmerkte, Lincoln zoo verstandig was om de zaken er niet onder te laten lijden. Een man moest iets doen en dit was waarschijnlijk niet zoo kwaad als poker, want het was niet zoo kostbaar. Vader had veel poker gespeeld.

Blossom trof haar moeder in de koele kamer op het Noorden; zij speelde patience, terwijl een boek op tafel lag met den bladwijzer er tusschen.

Het was lastig voor Blossom om haar moeder te omhelzen, want Blossom was klein en haar moeder had de grens bereikt, waarop men weigert te weten, wat men weegt.

(Wordt vervolgd)

VAN KNOP TOT BLOEM. (Slot van bladz. 24)

DE bloemstengel groeit vlug uit; eind Februari is die ongeveer zooals op de eerste afbeelding; en dan breekt al spoedig het beschermende vlies, het schutblad, dat de twee tot zes knoppen bijeen hield. Langzaam aan komt dan de eene bloem na de andere open, meestal zijn er 2 of 3 tegelijk in vollen luister, en nu is de plant gereed om in kamer of serre te pronken met haar wonderlijk mooie kelken, soms rose, soms helder wit, ook wel schitterend vurig rood; prachtig gaaf, volmaakt van lijn! ☼ Dit duurt ongeveer 3 weken, waarna de bloemen successievelijk verwelken. ☼ De bloem van de *Amaryllis* is protandrisch, d.w.z. dat het stuifmeel rijpt vóór den stamper van dezelfde bloem, zoodat voor de vorming van zaad kruisbestuiving een vereischte is. Is er zaad gevormd, dan rijpt dit in ongeveer 4 tot 5 weken, waarna het direct gezaaid kan worden. De verdroogde kelkbladeren blijven aan de zaden hangen, hetgeen op de laatste foto te zien is. ☼ Zooals bij veel bolgewassen, begint de ontwikkeling van de plant na den bloei. De groote bloem heeft aan den bol alle beschikbare reservestoffen onttrokken; er heeft zich tijdens den bloei wel wat blad ontwikkeld, maar nu groeien de bladeren pas flink uit en haasten zich de krachten aan te vullen, die de bloei gevegd heeft. ☼ In Augustus krijgen de planten langzamerhand minder water, waardoor ze indrogen en afsterven, om dan weer hun verdiende rust in te gaan.

J. B.

Foto R. Steiner

DAVOS MET DE CORVIGLIA-SKI-HELLINGEN

IN DAVOS

DOOR HELLA LÄMMEL

DE stijgende lijn van verrukking over het landschap van den Zauberberg brengt den nieuw-aangekomene gedurende de drie dagen van acclimatisatie in den hemel — in een toestand van ongestoord, aanhoudend genot. Hier is geen vervagen, maar een eeuwig door-genieten van indrukken. Het hoogtepunt is wel het wonder van de Parsennbaan. Zuivere gletschersporen, die recht naar boven loopen, boeien gedurende dagen, maar niet wekenlang. Men kan ook een tevel aan grootscheit krijgen. De Glacier-Express is al als een ongehoorde opera, die bijna te lang duurt. Den diepsten reisindruk verkrijgt men door zorgvuldige menging van natuur, zooals een kunstig saamgestelde gamma van diverse gewassen edelen wijn. Eerst het fanfaregeschal van een vallenden nacht in het dennen-Nirwana, Jungfrau-joch, Gornergrat of Alp-Grüm en dan de film van een gematigder, maar in haar volheid toch niet vermoeiende reis. De skilooper dwaalt wel eens in den winter naar den rand van het hiernamaals, wordt tot een atoom in het Al op den Palükam. Maar de mensch is niet daarvoor geschapen om steeds in zulk een opwindende sfeer te leven. Na op de grens van alle bewustzijn te hebben verkeer, is er behoefte aan het evenwicht van een zich één voelen met een open en toch klimatologisch uitgesproken hoog-alpenlandschap. Daarom is het ook, dat de menschen van bijna geen enkele plek zoo moeilijk afscheid kunnen nemen als van Davos. Wanneer geen dwang van buiten af tot vertrek dringt, is het afscheid even zwaar als dat van den dokter bij de psycho-analyse! Er bestaan Parsenn-monomanen, die in een enkel seizoen tweehonderd reizen maakten! Hoewel het tot een reclameslagzin gebruikt wordt, moet het specifieke in het samenwerken van klimaat, landschap en milieu van deze wereld nader worden gekarakteriseerd. Het bergdal opent zich wijd naar de zuidelijke invalshoeken van het ultraviolet. Het is breed genoeg om geen drukkende massa te zijn of een promenadebekken

en niet zó vlak-breed, dat wind en nevel, welke laatste zich overigens verre houdt van den afsluitenden krans van bergruggen, lokaal kunnen optreden. Deze toppenrijen, die verrukkelijke wandelingen op het hooggebergte zonder gids mogelijk maken, strekken zich als een geweldige beveiliging uit tegen het ongewenschte van de natuurkrachten, als een geraffineerd opgetrokken beveiligingssysteem. Onmiddellijk rondom het dal verheffen zij zich ongeveer duizend meter daarboven, terwijl het dal zelf reeds 1600 meter boven den zeespiegel ligt. Dit niveauverschil op groote hoogte doet geen plotselinge luchtdrukwisselingen ontstaan. Achter de eerste rij toppen van het panorama strekken zich lengte- en dwarsdalen uit, waarin alles uitwoedt, wat van de drieduizend meter hoge toppen, die den horizon van Davos omsluiten, naar beneden suist, zonder de plaats zelf te bereiken. Daarbij schenkt de Kosmos alles, wat gunstig is in het klimaat van de hoogalpen, ongestoord en zuiver: den langsten zonschijn per dag en per jaar, ijle, zuivere lucht — boorden blijven hier een week lang schitterend wit, zoo stofvrij is de atmosfeer — bijna steeds een wolkeloozen hemel en in den winter een sneeuwdek, dat van December tot Maart op den dalvloer aan elke ononderbroken sportbeoefening weerstand biedt en tot Mei op de hoge terrassen, diepten en toppen ligt, zelfs op het Parsennwonder, dat nu door den nieuwen Parsennspoorweg gemakkelijk toegankelijk geworden is. De in twee etappen aangelegde kabelbaan stijgt in 24 minuten naar het hoogste, op 2661 meter boven den zeespiegel gelegen bergstation. Reeds op het overstapstation Höheweg, op 2215 meter hoogte, ontplooit het panorama zich geheel, zoodat de route ook een uitzicht van den eersten rang biedt en niet slechts een sportief verkeersmiddel is. De Schatzalpbahn, die drie generaties gediend heeft, blijft daarnaast nog het ideale vervoermiddel voor slederenners, want van het hoogste station laat een lange en snelle baan de sleden naar de stad suizen. Zeker, naar de

Foto Meerkämpfer

HET MEER VAN DAVOS IN DEN WINTER

stad, want Davos is een stad in de aangename beteekenis van het woord, bijna reeds toekomststad. Geen andere alpenstad en weinig steden in de dalen, hebben iets dergelijks gepresteerd wat betreft architectonische verbetering. Daarbij komt die prettige atmosfeer van een comfortabel uitgeruste plaats, zonder het vernis van uitsluitend toeristenstad te zijn, die uitloopers van een vervlogen tijd van massa-aanvoer van Engelschen en van geldverspillen door Russische grootvorsten. Davos is een wereldstad, niet overwegend in de moderne beteekenis, maar stellig meer cultureel en technisch. Hier ontwikkelde zich ook dat samengaan van inwoners en vreemden in denzelfden cultuurkring, dat een zooveel plezieriger stemming meebrengt, dan de nuchtere, scherpe indeeling in gasten, hôteliërs, samengestroomd personeel en inwoners. Iets zoo bijzonders en schoons wat milieu betreft, laat zich niet gemakkelijk definieeren, daar het uit louter abstracte elementen bestaat. Maar twee grijpbare en beroemde organisaties geven uitdrukking aan deze harmonie, namelijk de Davoser Kunstvereniging en de Davoser Hoogeschoolcursussen, waar, een teken van vrijheid te meer in deze kringen, ieder mensch, die slechts mensch is, zonder in het bezit te zijn van diploma's, de grootste koppen der beroemdste universiteiten kan hooren spreken over de laatste resultaten van hun arbeid, zonder het zoo vaak gewilde en volksschoolachtige populariseeren der voordrachten.

EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN

1) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

SIENA wordt veelal vergeleken bij een ster, want het is gelegen op heuvelen, straalsgewijze door ravijnen doorsneden. Ik zou eerder meenen, dat het gelijk is aan een reusachtige poliep, welke de zee hier heeft uitgeworpen, toen de Maremmen nog door de wateren overdekt waren. Deze poliep heeft zich vastgezet in den zandigen bodem en

is versteend, zij heeft haar grillige gedaante naar alle kanten uitgestrekt, en de menschen hebben er hun huizen en paleizen op gebouwd, die haar als een schelp overdekken. De oogen van dit monster zijn het Palazzo publico, de Kathedraal en het Dominicanenklooster, en de armen strekken zich uit naar de Porta San Marco, de Porta Romana en naar Camoglia. Twee beken: de Tressa en de Riluogo, hebben diepe voren gegraven in de dalen en stroomen naar de Arbia, de rivier, zonder welke Siena haar roemrijke geschiedenis gederfd zou hebben. In de verte wordt het panorama begrensd, in het zuiden door den Monte Maggio, met blauwgroen geboonte begroeid en in het westen door den hoogsten berg van deze streek, den Monte l'Amiata. Ietwat noordelijker ligt een landschap, dat beroemd is om zijn wijn, een dal van eeuwige twisten, het door 't bloed van Sieneezen en Florentijnen gedrenkte Chiana. Overal, van het raadhuis, van 't klooster of van de stadswallen is het uitzicht schilderachtig en vol afwisseling, en de bekoring wordt nog verhoogd door de talrijke kasteelen en ruïnes, die, over de heuvelen verspreid, er op wijzen, dat het een klassiek land is van feudale ridderschap. ☞ De legende verhaalt, hoe Senio en Aschio, zonen van Remus, vluchtten voor hun oom Romulus, die hen naar het leven stond en zich verborgen in het gebergte van Siena, waar zij den burcht Senia bouwden. Uit Rome hadden zij meegevoerd het heilig embleem van hun geslacht, de wolvin met de tweelingen, dat het dierbaarste pand werd van de nieuwe stad. ☞ Toen de beide ballingen den Goden offerden als dank voor hun redding, geschiedde er iets heel bijzonders: van het altaar van Apollo steeg een rookzuil op, zwarter dan roet en van het altaar van Diana was de rook zoo wit als de helderste wolk. Vandaar de kleuren der stedelijke vlag, balzana: wit en zwart. ☞ De Sieneezen vereerden hun wolvin en hun standaard dermate, dat in het jaar 1264, toen een eervergeten schilder een blazoën had vervaardigd, waarop de leeuw de „lupa” worde en haar muil bloedig verwondde, de regeering den artist een geldboete oplegde, omdat hij zich had vermeten het embleem der stad te hoonen. ☞ Siena had dus volgens de legende een ver verleden en reeds in de XIIIe eeuw werd

zij genoemd „de oude stad”, Città vecchia. In den loop der tijden is aan haar bevolking meer dan eens door Noordelingen nieuw en krachtig bloed toegevoerd; machtige Longobardische en Frankische geslachten hebben zich na geslaagde invallen in Italië daar gevestigd, zooals de Aldobrandeschi, de Ardengheschi, Berardengi, Scialengie en andere minder bekende families. In den tijd der Longobarden was Siena een koningsstad, Città regia, die bijdroeg tot het inkomen van den vorst en door een Conte bestuurd werd. Later werd de macht verdeeld tusschen den Conte en den bisschop, maar reeds omstreeks het midden der XIIe eeuw zien wij den Conte verdwijnen en blijven als regering over: de bisschop en de consuls, de laatsten als afgevaardigden van het volk. De bisschop en de burgerij — natuurlijk onder het oppergezag van den keizer. Dit gedeeltelijk geestelijk, gedeeltelijk wereldlijk bewind is voortgesproten uit de verhoudingen daar ter plaatse, elders in Toscane zou men dit vergeefs zoeken. Tegen het einde van de XIIe eeuw echter schonk de keizer de burgerij verschillende privilegiën, die de bisschoppelijke macht afbreuk deden, tengevolge waarvan het stadsbestuur, evenals in Pisa, overwegend Ghibellijnsch werd. Het spreekt van zelf, dat de daar van oudsher gevestigde Duitsche geslachten den keizer van niet geringen steun waren. De kerkelijke traditie had echter zóó diep wortel geschoten bij de bevolking, dat niettegenstaande de nauwe relaties tusschen het stadsbestuur en het keizerrijk, de bisschop van Siena meer invloed uitoefende op wereldsche zaken dan die in andere steden. Geschillen, gerezen uit de interpretatie der stedelijke statuten, werden hem ter beslechting voorgelegd. Kenmerkend voor de geschiedenis van Siena is het boek, dat eertijds in het raadhuis werd bewaard en waarin de grieven der Sieneesche bevolking tegen haar naburen werden opgeschreven: „Memoriale delle offese di Siena”. — „Gedenk, o Siena” — stond daar geschreven op het eerste folio — „hoe Florence en andere steden u van oudsher bezocht hebben met strijd en smaad!...”. De lijst der grieven was lang en behalve Florence hadden ook Montalcino, Montepulciano en Colle di Val d'Elsa de wraak der Sieneezen te duchten. Ook te Siena speelt, evenals in de geschiedenis van Pisa of Genua, de vendetta een groote rol. Maar Pisa had een wijden horizon vóór zich

— de open zee — zoodat, afgezien van de voortdurende oorlogen met Lucca en Genua, haar historie tot op zekere hoogte samenvalt met de algemeene geschiedenis der Europeesche politiek; terwijl Siena, van de zee afgescheiden door de Maremmen, te land belaagd door nabijverige burens, zich steeds heeft moeten bewegen op haar klein territorium, haar reeds toegewezen in den tijd der Longobarden. Weliswaar zijn de Sieneezen eenmaal op het denkbeeld gekomen, ter zee te wedijveren met Pisa en een haven aan te leggen in de Maremmen, doch de moeraskoortsen waren sterker dan de wil der Sieneesche Signoria. In de haven en op het slot van Talamone, met dit oogmerk aangekocht, wilde zich niemand vestigen en Italië bespottte Siena, dat, om haar ijdelheid vermaard, haar hoop had gevestigd op... Talamone.

(Wordt vervolgd)

Foto's Akademia
MONGOOLSCH E KAMEEL-
RUITERS

Sven Hedin's reizende Universiteit

DOOR DR. A. LANG

RESULTATEN DER ONDERZOEKINGEN VAN
DE GROOTE EXPEDITIE IN CHINA

OP ruige kameelen en kleine aziatische ponies, met onverwoestbare Ford-auto's en in chineesche bootjes heeft de wetenschappelijke staf van Sven Hedin de verstaafgelegen gebieden van het onbekende China bezocht, heeft hij de woestijn Gobi, de hoogvlakten van Chineesch Turkestan en van Thibet doorgesocht.

In het hart van China, in het Nan-Chaon-gebied, hebben de afzonderlijke groepen der expeditie hun kampen opgeslagen en den europeeschen drang naar onderzoek en kennis gedragen tot de steden uit een oer-oud verleden. Alle faculteiten zonden vertegenwoordigers, een ware reizende universiteit had zich verzameld onder het opperbevel van den beroemden zweedschen ontdekkingsreiziger.

De resultaten van deze weten-

Foto Meerkämpfer

DRIE VROOLIJKE KOZAKKEN OP EEN IJSFEEST TE DAVOS

schappelijke verovering van Azië zijn van niet te overziene veelzijdigheid. Een van de meest sensationele vondsten is, gelijk bekend is, de schedel van een praehistorischen mensch, den zooveel besproken „Sinanthropos Pekinensis”, dien prof. Bolin ontdekte. Niet minder verrassend was de vondst van een soort bibliotheek, misschien de oudste ter wereld, die midden in de woestijn Gobi is uitgegraven.

Meer dan 6200 manuscripten werden hier gevonden. Stellig zijn het zeer zeldzame manuscripten, niet van papier en niet eens van perkament, maar uit houten staafjes samengesteld, die met schrijfteekens bedekt zijn. Ten deele wist men

ze te ontcijferen en aldus militaire bevelen en andere getuigenissen van een sprookjesachtig verleden te lezen. Een ander zeldzaam werk bestaat uit achtenzeventig blaadjes, die met een snoer tesamen geknoopt zijn; ook deze blaadjes zijn van hout. Toen men de knopen losmaakte en het 2000 jaren oude „boek” opsloeg, zagen de leden der expeditie tot hun groote verbazing, dat het schrift nog zóó goed geconserveerd was, als was het gisteren eerst geschreven. ☒ De gevonden handschriften hielden gegevens in omtrent de oorlogen der Han-dynastie (omstreeks 1000 v. C.) tegen de Mongolen, die China steeds tot doelwit van hun aanvallen maakten, wanneer dit land door binnenlandsche troebelen verzwakt, uiteengerukt en weerloos leek en zich tegen Europa richtten, wanneer zij in Azië sterken tegenstand ondervonden. Sporen van muren, van vooruitgeschoven wachtposten, vestingen, zelfs van kanalen, leggen getuigenis af van een oer-oude kultuur, die vroeger hier bestaan moet hebben. ☒ In ongeveer twintig kisten brengt Sven Hedin dezen keer het verzamelde materiaal naar Stockholm, waar zich een klein Sven Hedin-Museum bevindt, waarin onder meer reeds een boeddhistische tempel is opgesteld. ☒ De duitse dokter der expeditie, Dr. Hummel, die met Sven Hedin teruggegaan is — een gedeelte der expeditieleden bleef in China — heeft dezen keer een botanische onderzoekingsreis naar Mongolië ondernomen, waarvandaan hij met rijke vondsten aan de zeldzaamste planten, reptielen en insecten teruggekomen is. Meer dan 8000 insectenpraeparaten heeft hij reeds voor het Rijksmuseum te Stockholm verzameld. ☒ Buitengewoon waardevollen arbeid heeft de duitse meteoroloog Dr. Haude in Chineesch-Turkestan gepraesteerd. Tesamen met een zweedschen en verschillende chineesche assistenten heeft hij vier weersta-

tions opgericht, die met de groote zuid-chineesche stations in draadlooze verbinding staan. Voor de weervoorspellingen is dit een belangrijke stap vooruit, want juist in Centraal-Azië zijn de meteorologische waarnemings-

stations buitengewoon spaarzaam gezaaid. Hoe regelmatig deze stations over de aarde verdeeld zijn, des te zekerder kan men weervoorspellingen doen. Dr. Haude heeft niet slechts in deze tot dusver verwaarloosde gebieden de stations opgericht, maar hij heeft ook met den hem eigen verzienden blik en stelselmatigheid jonge chineesche meteorologen opgeleid, die in de toekomst deze stations bedienen kunnen. Gelijk Sven Hedin voor kort in zijn eerste wetenschappelijke voordracht te Stockholm vermeldde, heeft de zweedsche geoloog Dr. Norin een zeer interessante nieuwe theorie over het ontstaan van den Himalaya opgesteld. Volgens de opvatting van Norin zijn in den bergketen van den Himalaya geweldige krachten aan het werk, waardoor dit gebergte nog steeds groeiende is. Verder heeft Norin een verschuiving van den waterloop van de rivier Tarim in Chineesch-Turkestan vastgesteld. Sven

Hedin heeft vóór dertig jaar, toen hij deze streek doorkruiste, de verandering van deze bedding voorspeld. ☒ Sven Hedin zelf, wellicht de onvermoeidste ontdekkingsreiziger van onzen tijd en

tevens wellicht degene, die de meeste resultaten bereikt heeft, had zich met zijn generalen staf als organisator van den wetenschappelijken arbeid naar Peking teruggetrokken. Hier, te Peking, dat met zijn groote Noordelijke Universiteit, zijn Chineesche Staatsbibliotheek en zijn „Academia sinica” nog steeds de geestelijke hoofdstad van China is, heeft hij onvermoeid materiaal verzameld, gewerkt en zijn boeken voorbereid, terwijl

hij tegelijkertijd — als het ware als rector van zijn groote rondtrekkende universiteit — met de afzonderlijke groepen in de verafgelegen gebieden, die overigens volkomen zelfstandig werken, in verbinding stond.

LAMA-NOVICEN IN EEN MONGOOLSCH KLOOSTER

ZANDSTORM IN DE GOBI-WOESTIJN

Bij een zandstorm kan men nauwelijks een paar passen voor zich uitzien, het zand dringt door alles heen en wie op marsch door den storm verrast wordt, loopt groot gevaar, onder het zand bedolven te worden.

heeft hij reeds voor het Rijksmuseum te Stockholm verzameld. ☒ Buitengewoon waardevollen arbeid heeft de duitse meteoroloog Dr. Haude in Chineesch-Turkestan gepraesteerd. Tesamen met een zweedschen en verschillende chineesche assistenten heeft hij vier weersta-

Slaags met Chineesche piraten

WE hadden het over Chineesche zeeroovers, en over de „Salen”, welke nog niet zoo lang geleden door hen geplunderd werd.” Minstens dertig Noren en Engelschen werden gedurende het afgelopen jaar door hen opgebracht”, beweerde één onzer, „grootte en snelheid geven niets — de Engelsche „Siong Be” was een schip van 6000 ton, en toch werd-ie door de rakkers genomen. En wat doe je ertegen met een paar wapens, als op een gegeven oogenblik een ontelbaar aantal van die gelen je schip overstroomen? Bijna altijd gaan zij mee als passagiers of als stow-aways, en als hun tijd gekomen is, zijn ze ineens overal: op de brug, in de hutten en in de machinekamer. Met den loop van een revolver in je nek word je gedwongen naar de kust te sturen en toe te zien, hoe zij alles van waarde in hun jonken overladen. Je mag nog blij zijn, wanneer zij het vaartuig niet in brand steken en alle blanken meenemen om hen later pas tegen een behoorlijk losgeld weer in vrijheid te zetten. Nee, het is geen pretje om slaags met hen te raken, tenminste tegenwoordig niet. Vroeger, toen zij nog niet zoo goed bewapend waren, had je nog wel eens een kans je eruit te vechten. Dat beweert Johansson tenminste . . . hij heeft een keer met hen gevochten . . . Vraag het hem maar eens. ☼ Johansson bleek een oude Zweedsche pikbroek te zijn, zoo één, die een menschenleeftijd in Chineesche wateren vertoefde, een zeilschip-veteraan. Hij vertelde graag. ☼ „Ja, wij kwamen er beter af dan de „Salen”, maar we waren ook beter uitgerust . . . Ziet U, de „Falco” was een fijn schip, een echte hardlooper, moet ik zeggen, en ze had zes metalen kanonnetjes aan boord. Zoodra we de kust naderden, werden die geladen. We zouden niet graag de kans gemist hebben om te laten zien, wat zij waard waren. We hielden goed uitkijk, dag en nacht, dat belooft ik U. En telkens als we daartoe gelegenheid hadden, oefenden we ons met die dingen. Dan schoten we op een paar ouwe conservenblikken. De schipper loofde pakjes pruimtabak als prijs uit. En de bootman, die verdraaid goed kon mikken, had op 't laatst zoo veel gewonnen, dat ie steeds met twee pruimpjes in z'n mond liep om het maar op te maken. Maar we kwamen in Shanghai en we vertrokken weer daar vandaan zonder een zeeroover gezien te hebben. Tot we op een middag in een windstille geraakten en bijna tegelijkertijd een drijvend wrak in zicht kregen. Toen begrepen we, dat de piraten niet ver meer waren. En, ja hoor, een paar uur later kwamen ze al, drie jonken vol met volk. Wij waren maar met zijn dertigen op de „Falco”, maar ik geloof, dat we strijdlustiger waren dan die boeven. Met dat beetje wind duurde het een heelen tijd, eer zij dichtbij ons waren, zoodat we allen tijd hadden om ons klaar te maken. De eerste jonk, welke binnen bereik kwam, kreeg een

KIRGIES MET JACHTAREND IN CHINEESCH TURKESTAN

De jachtvalken worden voornamelijk voor het vangen van zilver- en blauwvossen gebruikt, waartoe zij zich bijzonder leenen, daar zij de huid niet beschadigen.

lading hagel dwars over z'n dek. Dat gaf me een lawaai daar aan boord — toen zij het tweede schot te pakken hadden, vonden zij het genoeg en zakten af. Maar intusschen was een van de twee andere jonken genaderd en werden wij daar vanaf met een paar oude voorlaadgeweren beschoten. Bovendien werden daar drie booten uitgezet, welke zich klaarmaakten ons te enteren. Twee daarvan hielden we ons met hagel van het lijf, maar de derde kwam langsij en in een ommezien klauterden die Chineezen als apen over de reeling. Een keer of twee lukte het ons de enterhaken af te hakken,

maar ten slotte kwamen de kerels toch op ons dek en moesten we vechten met alles wat voor de hand kwam: geweerkolven, messen, handspaken. Met messen konden de Chineezen overigens beter over weg dan wij, en verscheidene van de onzen werden danig geschoren. Toen echter de kerels ook nog een soort stinkbommen wierpen, pakten we de zaak steviger aan en slaagden er eindelijk in hen stuk voor stuk over boord te gooien. Voor zij tijd hadden terug te klauteren, konden we ons bevrijden van de enterhaken, en boorden wij hun boot in den grond. Terzelfdertijd kregen we wind, zoodat er weer wat vaart in de „Falco” kwam. De schipper stuurde langs de derde jonk en liet die in het voorbijgaan nog een schot hagel geven. Waarna we de heele zeerooversvloot spoedig achter ons lieten”. ☼ „Daar bent U dan nog goed af gekomen”. ☼ „Ja, dat is zeker. Een van de matrozen

EEN LEVENDE BOEDDHA TE BELEMIAN IN CHINEESCH TURKESTAN

EEN MONGOOISCHE PRINSES

was zwaar gewond aan het dijbeen, maar hij kwam er weer boven op, zoodat we strikt genomen geen verliezen geleden hadden. Maar later hoorden wij, dat het wrak, dat we gezien hadden, het overschot van een uitgemoorden Engelschman was...." ☼ Kapitein Sigurd Sternvall, die een tiental jaren bij de Chineesche douane dienst deed, wist ook te vertellen van een ontmoeting met de piraten. „Maar dat was een zeer onbloedige geschiedenis”, lachte hij. „Ik was navigatie-officier op den douanekruiser „Kaipan”, uitgerust met drie kanonnen. De zeeroovers waren weer eens bezig geweest in Bias Bay, en zooals gewoonlijk hadden de Engelschen in Peking geprotesteerd. Zoo kregen wij dus op een goeden dag order op zeerooverjacht te gaan en alle verdachte vaartuigen grondig te doorzoeken. Maar natuurlijk waren de zeeroovers-jonken nergens te vinden, want de piraten bezitten een uitstekend werkenden inlichtingendienst en wisten dus reeds alles van onze expeditie af. Maar des nachts gebeurde er toch iets — we overvoeren bijna een jonk, welks bemanning hals over kop in de booten sprong en in het duister verdween, zonder eenig antwoord te geven op ons geroep. Dat zag er in alle geval verdacht uit, en we gingen dus aan boord van de jonk, waar we dan ook een heel wapen-arsenaal vonden. Dat was tevens het einde van de expeditie, want men bleek van meening, dat daarmede de „Kaipan” aan haar orders voldaan, d.w.z. de Bias Bay van piraten gezuiverd had”. ☼ Kapitein Sternvall heeft blijkbaar een erg gemoedelijken kijk op de piraten. „Allemaal heel goeie menschen, al hebben zij een twijfelachtig beroep gekozen”. En dan vertelt hij, hoe de „Kaipan” den vuurtorenwachter Eriksen in Yu-Lin-Kan ontzette. Eriksen was een Noor in Chineeschen staatsdienst, die door de roovers maanden lang van de buitenwereld afgesloten werd. „Toen we met de „Kaipan” Yu-Lin-Kan naderden, ontmoetten we de heele piratenvloot, welke alweer van onze komst afwist en zich blijkbaar in veiligheid wilde brengen. We waren dit keer echter slechts vreedzame douanebeambten en hadden geen orders om op zeeroovers te jagen, ook al waren zij zoo brutaal om roode wimpels van de masttoppen te laten waaien. We kwamen zonder eenigen last aan den wal — en daar stond Eriksen bijna te huilen over het feit, dat we hem „in veilig-

heid” moesten brengen. Hij had het er zoo goed als wat, daar onder de bandieten. Het licht van zijn vuurtoren was hij gewetensvol blijven verzorgen, en wat gaf het dan, dat de piraten zijn rapporten gegapt hadden....” ☼ „Maar U heeft toch zeker ook wel eens minder aangename roovers ontmoet?” ☼ „Och”, zegt Sternvall, „de rivierpiraten op de Jangtse-Kiang en hun bondgenooten aan den wal waren misschien niet precies eender. Ik was een paar maal hun gevangene, en had ik alles niet zoo gemoedelijk opgenomen, dan was ik vermoedelijk nu niet hier geweest. Maar laat me geen kwaad gaan spreken van mijn Chineesche vrienden....” ☼ „Zou een of andere vorm van bewapening der Oost-Aziëvaarders geen aanbeveling verdienen?” ☼ „Geef allemaal niets. De Engelschen hebben het geprobeerd met prikkeldraad om de brug, met een electrisch hooge-spanningsnet, met stoomspuiten en met heele wapen-verzamelingen, maar dat veroorzaakt slechts onnoodig bloedvergieten, en eindigt met het vermoorden van de bemanning. De roovers komen altijd met zoo’n groote overmacht....” ☼ „Is er dan niets tegen te doen, geen middel dat tegen zoo’n aanval hulp geeft?” ☼ „Het uitzenden van SOS is nog het eenige, dat nuttig kan zijn, maar dan mag de telegrafist wel in een pantsertoren gesloten worden!”

F. M.

Gletschersagen uit het Loetschental

DOOR J. SIEGEN

V. DE DANSVOND BIJ VRENELI

„Gletschers en grauw morainevuil,
Voor honderd bonten, 'n slechte ruil!”

ZOO zuchten de alpenherders. En dat is te begrijpen want vroeger is 't werkelijk zoo geweest: waar nu de gletschers met reuzenvoeten de moraines voor zich uit drijven, verder het dal in, en met machtige vingers de bergflanken aangrijpen, lagen eens prachtige, groene alpenweiden. Zoo'n weide lag ook in den dalketel tusschen de Jäginen en den Grosshorn, en een enkele stokoude grijsaard weet nog te vertellen, hoe deze heerlijkheid verdween. ☼ Deze alpenwei heette Heimalp en was van den rijksten man in 't Lötschental. Op de plek, die nu Heimisch Eggen heet, stond de hut, juist tegenover de Anen. Den heelen zomer had Vrene 't hier te zeggen, de oudste dochter van den rijken boer. Vrene's moeder had 't meisje graag een oude dienstbode toegevoegd, als helpster — eigenlijk als beschermengel.

Foto A. Steiner

ZONDAG IN HET LOETSCHENTAL

Maar Vrene was groot en sterk als een man en daarom meende haar vader, dat zij het werk wel alleen af kon. Het meisje vond het best zoo, en haar moeder kon niet méér voor haar doen dan haar in de hoede van den Almachtige aanbevelen en haar iederen avond uit de verte zegenen. ☼ Op een avond had de moeder geen rust; 'n angstig voor gevoel kwelde haar. Zij nam haar jongste kind uit de wieg en ging in 't duister het moeilijke pad op naar de alpenwei, naar haar dochter. Bij het Guggimeertje kon zij al lichten zien branden in de hut, en zij hoorde muziek en dans, en daar tusschendoor dolle juichkreten. Trillend van angst bereikte zij de hut en keek door het ronde, berookte ruitje van de kamerdeur. Helaas, haar voor gevoelens hadden haar niet bedrogen; wat zij zag, was nog veel erger dan zij zich had voorgesteld: jonge mannen en meisjes van alle alpenweiden in de buurt waren daar bijeen en dansten erop los, terwijl in hun midden de duivel in eigen persoon lustig de maat sloeg met zijn bokkepoot. ☼ Pas toen zij de deur opende, werden de dansenden den booze gewaar, die, vuurspuwend van woede en spijt, tusschen zijn tanden siste: „De onschuld moge mij verdrijven, toch zal de laatste ziel mij blijven”. ☼ Allen stoven naar de deur. Helaas, het was Vrene die haar het laatst bereikte. De duivel strekte al zijn klauwen uit om haar te grijpen, toen op het zelfde oogenblik de moeder, met haar kind op den arm, zich tusschen hem en haar dochter wierp. Dank zij het onschuldige wicht kon de booze tegen de moeder niets beginnen en ook Vrene ontging hem. Zijn vuisten ballend van woede ging hij op in rook en verdween in den duisteren nacht. ☼ De moeder wischte zich het angstzweet van het voorhoofd. En Vrene, die haar gasten voorgezet had al wat keuken en kelder konden schaffen, reikte haar moeder niets dan een kop kaaswei, die zij nog te deelen had met het kleine kind! ☼ Onmogelijk zoo'n hart van steen te verzachten! De moeder begreep dit en probeerde het zelfs niet. Met haar kleine in de armen vluchtte zij weg van de plek waar zij zulke grove ondankbaarheid had moeten ondervinden. En terwijl zij in verlatenheid voortging, vielen haar tranen op den grond, waar zij tot ijs werden, tot stroomen van ijs, die de schreden van de ongelukkige moeder volgden en weldra den bodem van de geheele vallei van den eenen kant tot den anderen bedekten. ☼ Sinds dien nacht ligt de mooie alpenwei van Heimisch begraven onder een diepen gletscher en wie om en bij middernacht langs Heimisch Eggen gaat, ziet van alle kanten jonge mannen en meisjes aankomen in ouderwetsche kleederdracht. Waagde 't iemand, hun te vragen, waarheen zij gingen, zij zouden antwoorden: „Dansen bij Vreneli op Heimisch Eggen!”

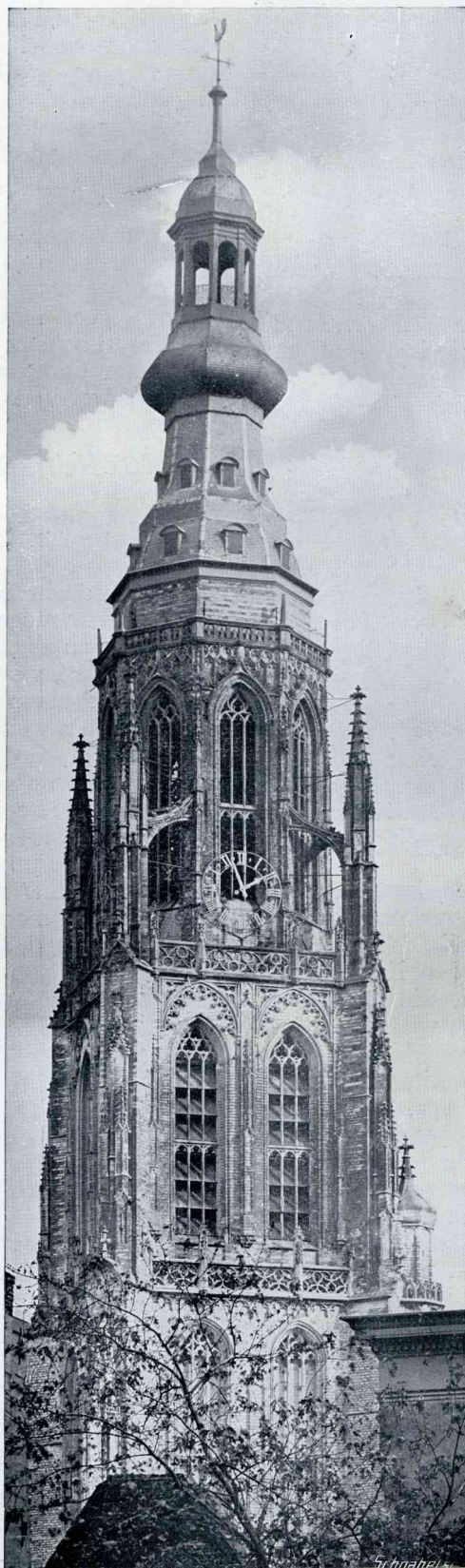

Foto C. J. Steenbergh

DE TOREN DER GROOTE KERK TE BREDA

Rondom Breda's groote Markt

DOOR M. C. VAN ZEGGELEN

I. DE GROOTE KERK

ALLEREERST trekt op deze plek van handelsdrukte, (de gemoedelijke vroolijke handelsdrukte eener oude provinciestad!), de kerk onze aandacht. ☼ De oude Gothische kerk, wier toren zoo machtig boven de huizen oprijst, wier klokkespel ieder kwartier vol en diep over de stad zingt, iederen marktdag zijn goudluidend carillon over de zoemende menigte uitstort. Die oude Parochie of

Lieve Vrouwe kerk leeft evenals in vroeger tijden, nog altijd mede met de stad aan haar voet. Zij heeft die stad gekend als heerlijkheid van de Brabantsche hertogen, later als Baronie van het huis van Nassau; bij haar prachtig koperen doopvont in de kapel onder den toren, werden de kinderen der Heeren van Breda gedoopt, onder haar hooge gewelven liggen de praalgraven van hen die zich met toewijding en vereering

beijverden hun bedehuis schoon en heilig te maken. ☼ Jan van Polanen, Heer van der Leck en Breda, zijn beide gemalinnen Oeda van Hoorne en Machteld van Rotselaer, liggen hier onder een hooge zerk waarop hun beeltenissen en relief zijn aangebracht — Aan de Oostzijde, in de z.g. Prince kapel, vinden wij de graftombe van Jan van Polanen II, en het is zijn dochter Joanna, die in 1403 in het huwelijk trad met Engelbert, Graaf van Nassau, stadhouder van Brabant. Zoo werd dus het land van Breda een bezitting van het Huis van Nassau. Ook Engelbert en Joanna hebben er hun prachtige graftombe, een in zandsteen uitgevoerd kunstwerk, voorstellend de Graaf en zijn gemalin in knielende houding, naast hen St. Joris en St. Bernard, aan de andere zijde Engelbert's zoon Graaf Jan van Nassau en diens vrouw Maria, eveneens in knielende houding, beschermd door St. Jan Baptist en St. Hyronimus als kardinaal — in het midden, tusschen deze beide groepen, Maria met het kindje Jezus. ☼ De meest beroemde tombe is echter die van Graaf Engelbrecht II van Nassau en zijn vrouw Limburg van Baden. In heerlijk doorschijnend, warmkleurig albast liggen de beide figuren uitgestrekt op een grondzerk van zwart marmer. Boven hen wordt de sluitzerk omhoog getild op de schouders van vier knielende groote figuren, eveneens van albast. Zij stellen voor de dapperheid in de persoon van Julius Caesar, de edelmoedigheid in die van Attilius, de volharding, in die van Philippus van Macedonië en de wijsheid in de figuur van Hannibal. Men schrijft dit meesterwerk (onder voorbehoud!) aan niemand minder toe dan Michel Angelo en zeker doet het dezen groote geen oneer aan. De twee liggende figuren blijven, ondanks de geweldige en sprekende nevenfiguren, de hoofdzaak, de man met de ingezonken borst van een teringlijder, de vrouw gestorven aan een heerschende slaapziekte, met de fijne aristocratische handen in groote rust op haar lang kleed. Bij deze graftombe blijft men toeven en peinen over een machtige kunst en een vrome toewijding van eeuwen geleden en wij zijn deze heilige gewelven dankbaar dat zij dit althans ongeschonden bewaard hebben. De meeste kunstschaten toch hebben door den beeldenstorm geleden en veel van de oude schoonheid der kerk ging te loor bij de Hervorming. Gelukkig zijn daarvan gered het mooie koor en de prachtige Kannuniken-banken uit den tijd toen de kerk nog een

kapittel had. Deze banken van donker eikenhout zijn kunstig besneden, met geestige en groteske cariatiden en narrenkappen. Reeds veertig jaar is men bezig de kerk te restaureren en men meent er nog dertig voor noodig te hebben eer zij geheel weer in haar oude schoonheid zal pralen. Reeds komen er op vele plaatsen schilderijen te voorschijn, zacht verzonken kleuren van heilige voorstellingen, sinds eeuwen onder de kalk bedekt. De gekleurde ramen die er vroeger waarschijnlijk waren, zijn verdwenen, maar de kleine verweerde, in lood gevatte ruitjes die tot boven aan de gewelven het daglicht doorlaten, geven een zachten gouden schijn

Foto C. J. Steenbergh

KOORBANK IN DE GROOTE KERK TE BREDA

over het grijs der groote grafsteen, en over de wijkende zuilen en kapiteelen, die een heerlijk geheel vormen. En als men weer buiten is, gesteld het s Vrijdag en dus markt-dag, dan is er niet veel verbeelding voor noodig de Middeleeuwen weer voor den geest te roepen. De beeldhouwer die met het groote restauratiewerk der kerk belast is, had het artistieke denkbeeld, zijn werkloods die naast de kerk staat en waarin ook zijn atelier is, in den vorm van een middeleeuwsch geveltje neer te zetten. Als de markt daar aan den voet van de kerk krioelt, bewegen zich de witte klapmutsen der boerenvrouwen in dit hoekje van kleurige vruchten en groenten, juist vóór dit middeleeuwsche grijze huisje met zijn luifel en ruitjesvensters; mochten de doeken en rokken der vrouwen, de hosen en buizen der mannen in ouden tijd kleuriger zijn geweest dan nu, er is gelukkig in de zoste eeuw nog het rood en oranje van appels en wortelen, het geblink van koper aan de paardentuigen, ja wij zijn rijker nog aan rood door de nu zoo gewilde tomaten, die met karren vol daar in het hoekje bij de kerk voor den koper te kijk liggen. Daar in dezen kleurrijken hoek is de markt op haar mooist. Aan de an-

dere zijde der kerk duikt het geestige puntgeveltje uit de 17e eeuw van een sigarenwinkel op, door een oudheidkundig genootschap van ondergang gered toen de kerk aan die zijde moest uitgebreid worden en tot aan den hoek van het marktplein vormt het met andere trapjesgevels daar een ongerept geheel van oud stadsschoon. Helaas kan dat niet gezegd worden van het overige gedeelte van het marktplein. Zij aan zij rijzen er de café's en restauraties met hun min of meer banale gevels — en nauwelijks merkt men daartusschen het rustige breede stadhuis met hardsteen trapjesstoep, op, dat echter aan de achterzijde een aardigen inkijk heeft op het z.g. stadserf — een stil schilderachtig pleintje waar het stadsarchief gehuisvest is en alle geluiden van de markt op eens verstommen. Schuin over het stadhuis op de markt is ook nog een overblijfsel uit den goeden ouden tijd, de poort naar de Boterhal, welke beter te zien is op gewone dagen, als zeilen en tenten van de ontelbare kraampjes deze niet aan het gezicht onttrekken. De boterhal is overigens juist op de marktdagen het punt van samenkomst voor de markt-gangers. Achter de mooie oude poort stellen de boeren en boerinnen op de lange schragen hun boter en eieren uit ter keuring; het is er een drukte van belang want welk artikel heeft meer afzet dan dit van de koe en de kip? — Toch had de Boterhal in vroeger tijden een ander doel. Zij was geen boter- maar vleeschhal en in de kamers boven de poort had het Sint Jorisgilde haar bijeenkomsten. Vandaar dat de gebogen kroonlijst boven aan den gevel St. Joris, den draak bestrijdend, vertoont, terwijl vlak boven de poort het wapen der gildebroeders, een kruisboog, is aangebracht, geflankeerd door twee leeuwen. Runder- en schapenkoppen als verdere versiering duiden op den vroegeren vleeschhandel. Er is van alles op Breda's markt te krijgen, dat is een natuurlijke zaak. De boeren en boerinnen van Brabant, die met hun koopwaar ter markt komen, willen tegelijk de noodige inkoop doen in stad, de boerinnen kunnen er zelfs de breede witte klapmutsen met de dikke randen wit papieren bloemen weer laten opmaken, daar is een aparte kraam voor, maar een noodig artikel brengt op Vrijdag, vastendag, de Hollandsche handelsvrouw bij uitnemendheid, onze breedgerokte Scheveningsche vischvrouw! — Is zij het niet die in den nog dampigen morgen het eerst haar kraampje hier heeft opgezet en op een hoog krukje gezeten de „erinks" zit schoon te maken? — Ik heb die nijvere vischvrouwen eens bespied op een zeer vroegen morgen, een oogenblik voor de trein van 5.41 voor Venlo klaar stond aan het station in den Haag. Daar kwamen ze aan met hun vijven of zessen, schoon glimmende gezichtjes onder de witte, koperbespelde mutsen, de omslagdoeken van achteren iets omlaag getrokken, zoodat de halslijn guitig te zien kwam, met waaiende rokken, lachend en frisch als de morgen zelf. De manden met haring gingen in den goederenwagon, en eenmaal over de Brabantsche grens, togen zij allen met hun korven vol zeebanket naar de markten. Moeder Ael of Jan-

Foto C. J. Steenbergh

MONUMENT VOOR ENGELBRECHT II VAN NASSAU EN ZIJN GEMALIN LIMBURG VAN BADEN IN DE GROOTE KERK TE BREDA

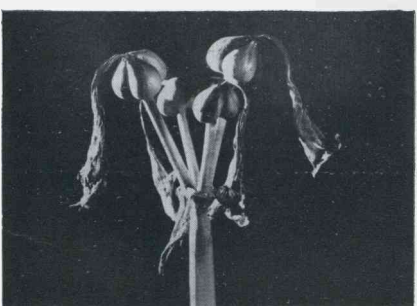
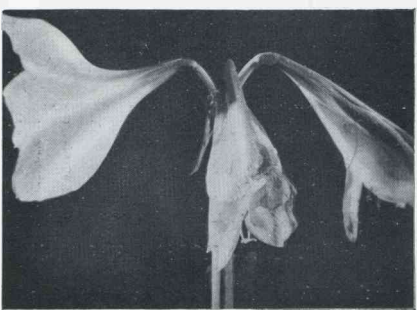
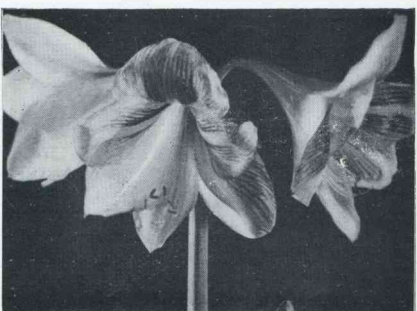
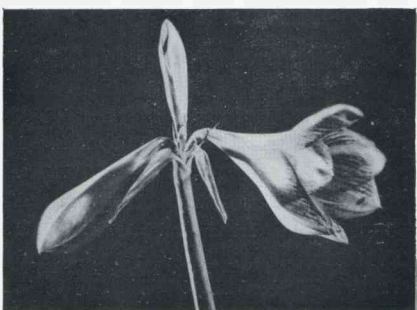
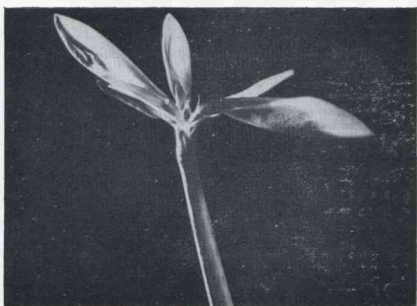
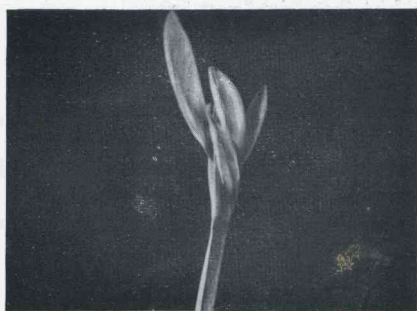

Foto Ufa

VAN KNOP TOT BLOEM.
AMARYLLIS

dat in de trekkas gebeurt, en van de Amaryllis, een van onze allermooiste kamerplanten. ☼ Van den seringentak zien wij zes foto's, die achtereenvolgens genomen zijn. De eerste laat de knoppen zien aan het einde van de rustperiode, dus

neke, die hier in Breda haar klanten heeft, is wel verstandig zoo vroeg de schoonmaak van de haring te beginnen, want den geheelen morgen verdringen de koopers zich om haar kraam. 't Gaat alles flink, vlug en kalm. Ze gooit de haring in den emmer, ze pakt ze in, ontvangt de centen, glundert een ieder toe en laat de „eringkies" weer door haar vingers glippen. Maar zoo heeft de klok geen kwart voor twee gespeeld of moeder Aeltje staat van 't krukje op en vóór de anderen heeft ze haar heele kraam opgepakt en is ze verdwenen. De trein naar den Haag en „Scheveningen" wacht! — Om twee uur worden een voor een de kraampjes afgetakeld. Het fleurige marktplein wordt een tooneel van slordige verlatenheid — groenten- en vruchtenresten liggen als vuilnishooopen op de straatsteenen, papieren vliegen rond als zieke vogels die weer neerploffen, er drijven geuren en stankjes van allerlei onverklaarbare dingen, maar daarboven, uit den ouden Gothischen toren der Lieve Vrouwe kerk, dartelen de tonen van het carrillon nog neer en heiligen dit verlaten marktplein, waar straks het leven van alledag weer zal zijn. Café's met drinkende en kijkende bezoekers, bussen volgepropt met bewoners van Ginneken en Princenhage — spelende kinderen op de stadhuistrap, boterhalingang, wachtend op nieuwen marktdag en in het midden, als een triompheerende glorieuse eigenwijsheid, de muziktent in zijn bed van bloemetjes. ☼ Maar het klokkespel luidt met zijn diepe stem ieder kwartier, ieder half uur, ieder uur, een lied, welks tonen het oude marktplein er voor behoeden om ooit banaal te worden.

VAN KNOP TOT BLOEM

NAAST mij liggen een paar interessante foto's, die de ontwikkeling weergeven van een tak Seringen, zooals

zooals de plant in de trekkas wordt gebracht; de bovenste drie knoppen zijn bloemknoppen, de onderste, die nog juist op 't plaatje te zien is, is een bladknop. ☼ Na een week geprofiteerd te hebben van een temperatuur van 110° F. tot 70° F., naar gelang van het jaargetijde waarin met het trekken begonnen wordt, is de ontwikkeling als op foto 2; weer na een week als op foto 3; de bloemknoppen zijn dikker geworden, en de aanleg van de trosjes is al goed zichtbaar, terwijl het bladknopje al heel wat verder is gekomen. ☼ De volgende foto's geven den groei weer in de 4e en 5e week van het trekken; de afzonderlijke bloemknopjes beginnen allengs te kleuren en worden van heel zacht lichtgroen langzamerhand helder wit. Het bladknopje ontwikkelde zich zóó onheilspellend vlug, dat de kweeker het beter vond het maar af te snijden, want het zou anders den sappengestroom, die voor de bloemknoppen zoo noodig is, te veel hieraan onttrekken. ☼ De temperatuur wordt nu langzamerhand lager gehouden, zoodat aan het eind van de vierde week ongeveer kamertemperatuur voldoende is. ☼ Nu kunnen de takken afgesneden worden en ze zullen dan in huis met hun zachten geur en hun doorzichtige broze jongheid, de voorboden zijn van de Lente. ☼ De „Amaryllis", die eigenlijk Hippeastrum hybr. heet, wordt voornamelijk door zaad vermeerderd, d.w.z., dat door deskundige kruising verkregen zaad uitgezaaid wordt om jonge bollen te kweken. Deze bolletjes worden in warme kassen onder voortdurende zorg 3 jaar lang gekweekt, waarna ze in den nazomer van het 3e jaar een rustperiode van ongeveer 4—6 maanden ingaan. ☼ Omstreeks Nieuwjaar worden de bollen dan in voedzamen grond opgepot en in de warme kas geplaatst. De eerste 4 à 5 weken mogen ze nog geen water hebben, n.l. totdat de bloem, die zich in de rustperiode in den bol vormde, een paar c.M. boven den bol uitsteekt; daarna krijgen ze allengs meer water.

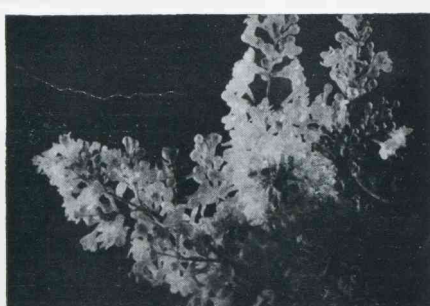
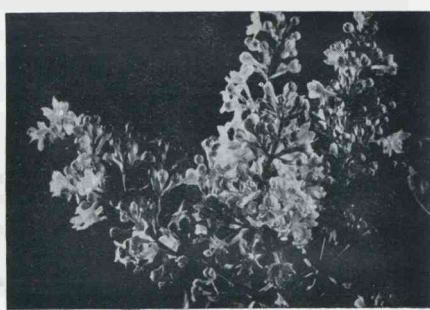
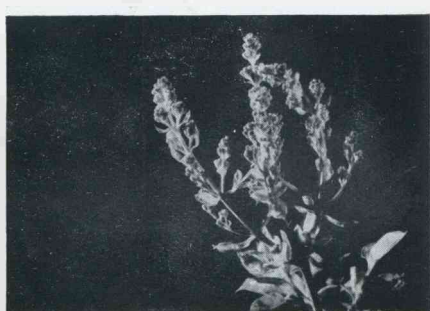
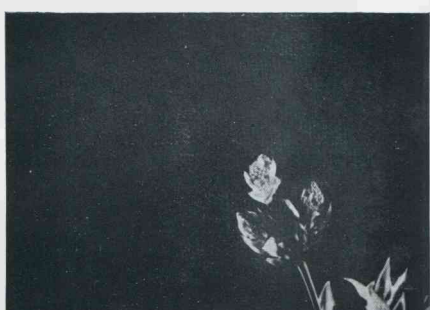
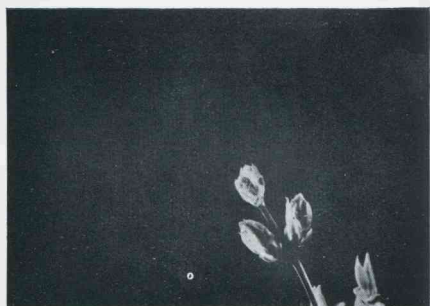
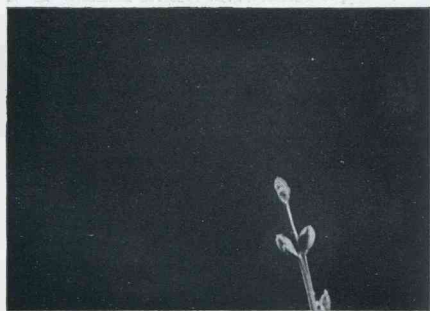

Foto Ufa

VAN KNOP TOT BLOEM.
SERING

(Slot op bladz. 15)